

«Kva var meint?»

JURIDISKE REFLEKSJONAR KRING EIT MUSEUMS RETTAR OG PLIKTER ETTER
GAMLE GÅVEBREV, DEPONERINGSAVTALE OG ETC.

V/ADVOKAT SIGRID ANDERSSEN CABOT, ADVOKATFIRMAET RESPONSA AS

SIGRID.CABOT@RESPONSA.NO

Aktuelle scenario

Ingen avtale/gåvebrev

Finn ikkje avtalen/gåvebrevet

Avtalen/gåvebrevet er uklårt/tvetydig

Ting har forandra seg etter avtalen inngått/gåvebrevet gitt

- Vilkår ikkje praktisk mogleg å gjennomføra.
- Kven om nokon er avtalemotpart/gåvegivar i dag?

Oversyn over presentasjonen

1. Rettskjeldebilete
  2. Kva meint ? – om tolking av avtalar/gåvebrev
  3. Etterfølgjande omstende
  4. Misleghald av gåvevilkår/avtale
  5. Praktisk handtering
-

Rettskjeldebilete

Ulovfesta avtalerett/obligasjonsrett

- Sedvanerett
- Rettspraksis
- Juridisk teori

Avtalelova § 36

Kulturminnelova

Lov om hevd

Kong Christian Den Femtis Norske Lov av 15. april 1687

Femte bog, 1 capitel

1 Art. En hver er pligtig at efterkomme hvis hand med Mund, Haand og Segl lovet og indgaaet haver.

2 Art. Alle Contracter (...) være sig Kiøb, Sal, Gave, Mageskifte, Pant, Laan (...) skulle holdis i alle deris Ord og Puncter, saasom de indgangne ere.

Kva meint/avtalt?

AVTALE?

Gjensidig bindande

Begge partar skal yta

Tolking: Kva var partanes felles vilje?

Omsyn til balanse og lojalitet i avtaleforhold

ELLER

GÅVE?

Einsidig binding frå løftegivar

Vederlagsfri formuesforskyvning

Tolking: Kva var givars vilje?

Tolkningsmoment

Naturleg forståing av ordlyden

«Med Mund, Haand og Segl» - gjennom ord eller handling

- Konkludent åtferd
- Passivitet

Omstenda kring avtaleinngåinga/gåvegivinga

- Kvifor gitt gåva?
- Formålet med gåva

Etterfølgande omstende

- Kva partane sagt/gjort etter avtaleinngåinga? LA-2005-116496 Porsgrunds Porselænsfabrikk

«*Minimumsregel*» – ved tvil det minst omfattande tolkingsalternativet

«*Uklarhetsregelen*»

Kjelder til informasjon

Alt som kan kasta ljós over kva som er meint – fri prøvføring

- Dokumentprov
  - Avtale/gåvebrev
  - Korrespondanse
  - Møtereferat
- Vitneprov
- Faktiske forhold – kor er tingen?
- Partanes handlingar etter avtaleinngåing – fråvær av handlingar
- Kva er vanleg i «bransjen»/typen dokument? – Rt. 1917 s. 412 – «frierbrev»

Rt. 1917 s. 412 – Ibsens dikt

Frøken Holst mottok «*nogen intimt personlige digte*» frå Henrik Ibsen.

Ho leverer dei til ei veninna, frøken Lossitus, som gir dikta til ein tredjeman, som igjen gir dei vidare.

«*Den oprindelige eierinde kræver efter 60 aars forløp digtene tilbage og faar medhold, idet det efter forholdets natur var en kjendelig forudsætning, at veninden maatte være uberettiget til at la digtene overgaa til fremmedes fri disposition – uanset om hun hadde faat dem til eie eller forvaring.»*

Rt. 1917 s. 412 – Ibsens dikt

Det findes avgjørende for saken, at indholdet av de omhandlede digte og særlig av det saakaldte «frierdigt», som delvis er gjengitt under proceduren og som er overskrevet «Til R. H.», **var saa intimt personlig, at det maatte fremstille sig som selvindlysende for daværende frøken Hanna Lossitis** (nu fru Aas), da hun mottok dem av den yngre veninde, at hun **var ganske uberettiget til uten dennes uttrykkelige samtykke** igjen at overdra dem til nogen tredjemand med den mulige følge, at de kunde komme til at gaa fra haand til haand og endog bli gjenstand for kjøp og salg.

Dette maa gjælde selv om **der ikke ved leiligheten blev tat noget forbehold i saa henseende** fra frk. Holsts side og selv om man gaar ut fra, at det var dennes mening, at mottagersken skulde eie og besidde digtene paa egne vegne og ikke blot opbevare dem for hende. I saa henseende bemerkes, at man vistnok trygt kan gaa ut fra, at **ingen av disse to ganske unge piker ved leiligheten forsøkte at opgjøre sig nogen mening om transaktionens retslige karakter**, mens man paa den anden side ogsaa kan gaa ut fra, at **der vilde raadet enighet mellem dem om**, at disse digte – og da særlig «frierdigtet» – og det forhold, det skyldte sin tilblivelse, ikke maatte profaneres ved at digtene kom paa fremmede hænder – **ifald spørsmålet herom var blit reist mellem dem.**

Kva gjer ein når det ikkje finnest kunnskap om kva som var meint?

- Hevd?
- Konkludent åtferd frå gåvegivar?
- Passivitet?

Hevd av lausøyre

Museet må ha hatt tingen som sin eigen i 10 år i samanheng

Museet hevdar ikkje dersom museet:

- veit at museet ikkje eig tingen
- burde visst at ein ikkje eig tingen
- har tingen til forvaring, leige, lån eller pant eller har ein annan rett til å sitja med tingen

Hevd – kven har provsbøra?

[LH-2003-12681:](#)

«Rette eier har bevisbyrden for at hevder ikke var i god tro. Hevderen må imidlertid bevise at han bygger sitt erverv – eller sin bruk – på noe han har trodd har vært en rett og ikke for eksempel tålt bruk.»

Kulturminneloven § 12

Eiendomsrett til løse kulturminner

Når det synes klart at det ikke lenger er rimelig mulighet for å finne ut om det er noen eier eller hvem som er eier, er følgende løse kulturminner som kommer for dagen tilfeldig, ved funn, ved utgravninger eller på annen måte statens eiendom:

- a) Ting fra oldtid og middelalder (inntil år 1537)
- b) Mynter fra før år 1650
- c) Samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre

Kva med deponeringsavtale gått ut på dato?

- Moglege tolkingsalternativ:
  - Automatisk forlenging av deponeringsavtale – på same vilkår som opphævelege?
  - Långivar gitt opp eigeomsretten ved ikkje å henta tingen – ved konkludent åtferd vist at denne var ei gåve? Moment ved vurderinga:
    - Visste gåvegivar at avtalen gått ut på dato?
    - Har gåvegivar fått oppmoding om å avklara vidare skjebne?
    - Kor lang tid er gått?
    - Verdi – Munch-maleri, bunadsbelte eller bakstetrau?
    - Opphæveleg eigar død:
      - dersom lån – eigarforholdet gått i arv
      - Dersom gåve – spørsmål om arvingane kan handheva vilkåra i gåvebrevet.

Etterfølgjande forhold

Tolka avtalen i lys av tida som har gått

- Utfyllande tolking av avtalen – klassiske døme: Vegrett for hest og vogn i 1880 blir til vegrett med bil i 2019.

Avtalelova § 36

Læra om bristande føresetnader

- Vilkår for gåva kan ikkje oppfyllest:
  - Gåva må returnerast?
eller
  - Vilkåret fell vekk?

Avtaleloven § 36

En avtale kan helt eller delvis settes til side eller endres for så vidt det ville virke urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende. Det samme gjelder ensidig bindende disposisjoner.

Ved avgjørelsen tas hensyn ikke bare til avtalens innhold, partenes stilling og forholdene ved avtalens inngåelse, men også til senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig

Borgarting lagmannsrett - LB-2010-13269

«De sentrale deler av læren er at det skal foreligge en motiverende forutsetning for løftegiveren, at denne er synbar for løfteadressaten, og at forutsetningsbristen etter en nærmere rettslig vurdering kan anses relevant, se bl.a. Hagstrøm, Obligasjonsrett, side 248 flg»

«Ved vurderingen om en forutsetningsbrist skal være relevant må det foretas en bred skjønnsmessig vurdering der rimelighet er sentralt. Ved ensidige disposisjoner som her må terskelen for å tillegge forutsetningsbrist være noe lavere enn ved gjensidige disposisjoner og i kommersielle forhold, se [Rt-1917-412](#) og Hagstrøm, Obligasjonsrett, side 251»

Misleghald

Heving ved vesentleg kontraktsbrot

Ikkje ønskjer om å heva/få gåva attende

Skadebotkrav?

Korleis kan ein handtera dette i praksis?

---

1. Leva med rettsuvisse/utfordrande klausular og handtera tvist om slik skulle oppstå.
2. Rydda opp:
  - Dersom avtalemotpart kan identifiserast:
    - Gå i dialog for å laga nye avtaledokument:
      - Klårgjera om gåve/lån, vilkåra for lån osv.
      - Mål: Avtalar som let seg handheva om 100 år.
  - Dersom avtalemotpart ikkje kan identifiserast:
    - Laga ei grunngjeve utgreiing på sak som dokumenter dei undersøkingane ein har gjort, kva konklusjonar ein har trekt og som grunngjev rammene for den vidare forvaltninga.

Døme: «Uavhendelighetsklausuler»

OPPHAVELEG TEKST

Vilkår for gaven at samlingen skal være uavhendelig.

NY LØYSING

Samlingen i sin helhet kan kun avhendes til en virksomhet som har som et av sine formål å drive formidling, forvaltning og bevaring av kunst/kunsthistorie.

Avhending av enkeltgjenstander kan kun foretas dersom dette er i tråd med det museumsetiske regelverket til International Council for Museums (ICOM) og statlige og kommunale regler og retningslinjer for avhending av museumsgjenstander. Alle vedtak om avhending må protokolleres sammen med dokumentasjon som viser at avhendingen er gjort i tråd med ovennevnte regelverk og retningslinjer

Tusen takk for meg!

